

Az alapítvány eddigi legsikeresebb pályázatát teljesítette

Szakmai beszámoló a TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2019-00288 azonosítós számú projektben elvégzett tevékenységekről

A kedvezményezett neve: Tolna Megye Természeti Értékeiért Alapítvány

A projekt címe: Természetvédelmi szemléletformáló programok a dombóvári lakosság bevonásával

A szerződött támogatás összege: 6 876 675 Ft

A támogatás mértéke: 100%

A projekt befejezési dátuma: 2021.01.13.

A projekt azonosító száma: TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2019-00288

A SZÉCHENYI 2020 pályázati program keretében a Pénzügyminisztérium Regionális Fejlesztési Operatív Programok Irányító Hatósága, mint Támogató a „Természetvédelmi szemléletformáló programok a dombóvári lakosság bevonásával” című, TOP-7.1.1.16-H-ESZA-2019-00288 azonosító szám projektjét támogatta az alapítványunknak.

A 6,88 millió forint európai uniós támogatás segítségével az alábbi programok kerültek megvalósításra: Öko és Natura 2000-es szaktábor; Öko és Natura 2000 szakkör; „Látványtól az aktív természetvédelemig” fotókiállítás; Az „alkalmazkodás mesterei” állatbemutató; Solymászbemutató; Sasszinkron; Madármegfigyelő Nap, Fülemülék éjszakája;

További részletek.....

A pályázat programelemeinek alapelemét képezte az a 21 db ismeretterjesztő és tájékoztató tábla, melyek a hazai és helyi védett értékeket mutatják be. Állandó kiállítási anyagként gazdagítják a túskei múzeum és táborhely már meglévő anyagát. Mivel mobilizálható, a településen és környezetében kiállítási anyagként is használható.

Az egész évet felölelő programsorozatnak - fülemülék éjszakája, madármegfigyelő nap, sasszinkron, öko-szakkörök, öko-táborok, solymászbemutató, állatok világnapja, kiállítás, természetismereti előadásokkal - a 1794 résztvevője volt. Legnagyobb látogatottsága a fotókiállításnak és a kapcsolt öt előadásnak volt (676 fő). Pozitívum, hogy minden programon többen voltak a pályázatban tervezett létszámnál. Két projektünk a 2x20 fős 40-40 órás öko szakkör és a 2x30 fős öko tábor – aminek az időtartama hat hónap, ill. 2xhat nap volt.

Az egyébként szabadon látogatható rendezvények és programok megvalósítást nehezítette a vírusjárvány, ill. erősen korlátozta a résztvevők számát.

Pályázati támogatásból készült 21 db ismeretterjesztő és tájékoztató tábla (2020-2021)

Az ismeretterjesztő táblák használata:

Állandó kiállítási anyagként a Madárvártán, a „Természetudományi bemutatóteremben”, a szabadtéri foglalkoztatóban, a múzeum oldalfalán és a madárvédelmi berendezések kiállítás anyagánál van elhelyezve.

Használtuk és használjuk a **fülemülék éjszakája** és a **madármegfigyelő világnap** programelemeként.

Szakköri foglalkozások anyagként és terepi programok során (odúprogram, fajismeret, madárgyűrés, és a nyári **öko és természetismereti szaktábor** minden napján.

Vándorkiállítási anyagként, mivel az anyag mobilizálható a város és városkörnyék iskolákban „**zöld programokon**” szakmai vezetéssel együtt használható.

Használatának célja az ismeretterjesztés, a szemléletformálás és az oktatás.

Ennek módjai a túskei szakmai bázishelyen: iskolai osztályok erdei iskoláztatása, nyári ornitológiai, természetismereti és horgásztáborok programelemeként, iskolai csoportok, közösségek, civil szervezet témnapján, környezetismereti, biológia órán, egyetemek szakmai helyszínékként, jeles napi programjainkon, múzeumok éjszakája napon, múzeumi szakvezetésnél, madárvédelmi és madárbarát mintakert programelemeként.

Fülemülék éjszakája (2019)

A szemléletformáló és egyben terepi ismereteket és megtapasztalást nyújtó programra a helyi fiatalokat és családokat várta a szervező.

Helyszínek: Madárvárta (hálózás, gyűrűzés), Szigeterdő (odútelep ellenőrzés), Konda patak völgye (esti séta – madárhangok). Létszám: 70 fő

A változatos, már kora délután kezdődő program a madarak gyűrűzésével kezdődött a túskei Madárvártánál. A bemutaton az érdeklődők megtekinthették a hálókihelyezést, a hálózást, a madárszedést, a gyűrűzést és madarak adatainak felvételét. A bátrabban a munkába is bekapcsolódtak. A második helyszínen Nagy Sándor tartott rövid ismertetőt a Szigeterdő természeti és kultúrtörténeti értékeiről. A maradványerdőnek is nevezett területen a kocsányos tölgy, a magas kőrös és a mezei juhar 140-210 éves példányai jelentik a legnagyobb értéket, mert igazi matuzsálemek, lenyűgöző a méretük és a látványuk. Ezekon a fákon 250-320 rovarfaj is megél, amely gazdag madárvilágnak jelent biztos „megélhetést”. A séta során a főleg diákokból álló csoport megtekinthette az odúellenőrzést. Az odúprogram éves teendőiről és munkafolyamatáról is tájékoztatást kaptak Tóth Dániel és Molnár Norbert szakmai vezetőktől. A tájékoztató közben az odúban lapuló színcinege fiókák eljegyezték magukat a tudománnyal, mert gyűrűt kaptak.

A „Fülemülék éjszakája” a DÖPTE bázison folytatódott, ahol Dávid Gyula fogadta - két csoportban - a közel száz érdeklődőt. Rövid tájékoztató után a helyi múzeum anyagát nézték meg a résztvevők. Majd a Kis-Konda-patak völgyében tett sétával folytatódott és zárult a program. A madárhanggal színesített szakmai séta során a résztvevők két helyi védettséggel rendelkező területtel ismerkedtek meg.

247 résztvevő, 1938 megfigyelt madár a Madármegfigyelő Napon (2019)

Az öt napos rendezvény helyszínei: a Kis-Konda völgye, a túskei Madárvárta és a Béka-tavak.

Program: a madárgyűrűzés, a múzeumi szakvezetés, fotókiállítás, spektív és távcső használat, madármegfigyelés és madárszámlálás a Béka-tavaknál és a Kis-Konda völgyében.

A madárgyűrűzés és a júniusban átadott ornitológiai múzeum anyagának megtekintése volt a legnépszerűbb. A függönyháló három élőhelyen közel száz madarat fogtak, a gyakori fajok mellett (cinegék, csuszkák, pintyfélék, verebek), ritka, színes és érdekes fajok is a hálóba kerültek (jégmadár, erdei szürkebegy, vörösbegy, nagy tarkaharkály). A szervezők minden munkafolyamatot és szakmai fogást bemutattak, a bátrabbak a munkába (madárszedés, adatrögzítés) is bekapcsolódhattak. A hálóellenőrzések között a megye madárvilágát bemutató kiállítást is több mint 250 fő tekintette meg. A város intézményeinek tanulói – érdeklődésüknek megfelelően – két-három programot választhattak. A jeles nap legfontosabb szakmai feladata (okt. 5-6.) a madármegfigyelés (fajlista) és a madárszámlálás volt a Konda-patak völgyében (horgásztavaknál) és a város közelében lévő Béka-tavaknál. A két élőhelyen 50 faj közel 2000 egyedét számolták meg a résztvevők. A terepi munka során olyan ritka fajokat láttak, mint a rétisas, kanalasgém, parti lile, szürke cankó, sarlós partfutó és a sárszalonna. De a legnagyobb élményt a sekély vízben vadászó közel 300 példányt számláló nagy kócsag, szürke gém és a kanalasgém csapata szolgáltatta. A program sikerét segítette a kedvező időjárás is.

Közel száz résztvevővel az eddigi legsikeresebb „Sas-szinkron” (2020)

A program speciális jellegének megfelelően több csoportban és napon bonyolítottuk. Január 11-én 10 és 14 órakor, 18-án 10 órakor szállítottuk a csoportokat a Béka-tavakhoz, ill. az alsómocsoládi halastavakhoz. A 72 dombóvári és 12 vidéki érdeklődő nagy szerencséjére jég fedtte a tavakat. Így a közel 4000 madár a „lihogókön” és a jégen csoportosult. Mivel egyik élőhelyen sem vadásztak az elmúlt hetekben, a 20-25 fős csoportokkal 100-150 méterre megközelíthettük a madarakat. Így lehetőségünk volt a 22 madárfaj alapos bemutatására, megfigyelésére, határozására. Közben a szakmai vezetők a terület éves madármozgalmairól és az eddig megfigyelt és költő fajokról is szóltak. Mindenki kapott távcsövet, ill. spektívet is rendelkezésre álltak. A szervező „Tolna megye természeti értékeiért” Sokan életükben először láttak a rétisast, bütykös ásóludat, kanalas récét, halakra vadászó kárókatonákat, füttyülő récét. Hogy minden terepi nap meghozhatja a maga egyediségét, az ezekre a napokra is igaznak bizonyult. Míg a réfélékben és a jégmadarak ide-oda röpködésében gyönyörködtünk, a magasból 92 nagyililk szállt le a lihogóra - erre az elmúlt 40 évben nem volt példa. De láttuk a récétet támadó öreg rétisast, a zsilipeknél halászó és a gátakon pocokra vadászó nagy kócsagokat és szürke

gémeket is. A programnak részét képezte még három előadás a dombóvári Belvárosi Ált. Iskolában (jan.10-én és 31-én, ill. febr. 3-án). Az előadás a halastavakon és környezetükben télen megfigyelhető madarakat mutatta be, kiemelve a ragadozókat.

Hatvan dombóvári vett részt a túskei Öko és Natura 2000-es szaktáborban (2020)

A TOP-7.1.1-16-H-ESZA-2019-00288 számú nyertes pályázatnak köszönhetően - két 30 fős turnusban - a túskei Madárvártánál volt a két tábor. **A turnusok időpontja: július 21-26 és június 28-július 3.**

Résztevők: A táborozók 80%-a ált. iskolai tanuló volt, de voltak középiskolások, egyetemisták és családok is.

A tábor helyszíne: a Dombóvár túskei Madárvárta

Szakmai program: A tábor minden napján más-más szakmai program volt, **első nap a táborhely természeti értékeivel** ismerkedtek meg a résztvevők. A terület (Konda-patak völgye a horgásztavakkal) helyi védettséget élvez és az állatvilága rendkívül gazdag. Ebből is kiemelkedik a madárvilág 210 megfigyelt fajjal.

Második nap a madarak napja volt, hálózás, madárbefogás és madárgyűrés volt a program. Többféle módszerrel 10-10 fős csoportokban bővítettük a résztvevők fajismeretét. Külön foglalkoztunk a Konda-patak völgyében költő és vonuló Natura 2000-es madárfajokkal. Az év madara előadás során a hazai bagolyfajok mindegyikéről szó esett, majd az erdei füles védelméről volt beszélgetés. A Natura 2000-es madárfajok közül négy faj - szalakóta, kék vércse, kuvik, kis légykapó – bemutatása után (élőhely igény, táplálék, költése, vonulása) a négy faj számára elkészíthető odúkat és ládákat is megismerték, ill. gyakorolták annak kihelyezését.

A harmadik az „Élőhelyek és a terepi programok napja”. A napnak három feladata volt, 200 db odú ellenőrzése, távcsöves madármegfigyelés a Béka tavaknál és értelmezni a természetkímélő gazdálkodást alkalmazott példák bemutatásával, majd maketteken való gyakorlással.

Távcsöves madármegfigyelésen a közeli Béka tavaknál voltunk, ritka és különleges fajokat láttunk, 12 fokozottan védett, ill. natura 2000-es faj került a megfigyelési listára, olyan mint a rétisas, széki gólya, kis kócsag, kormos cankó, tövisszúró gébics, kanalasgém. Késő délutáni, ill. esti program volt a természetkímélő gazdálkodás. Először a gazdálkodás legfontosabb fogalmait értelmeztük (extenzív legeltetés, ugarolás, búvóság, mozaikos égetés, késleltetett kaszálás...) majd két madárfaj - a haris és a kék vércse - éves életeiklusát (költés, vonulás, telelés) végig kísérve láthatták egy-egy faj védelme csak nemzetközi összefogással a természetvédők és a gazdálkodók együttműködésével lehetséges.

A negyedik nap „Növények és a múzeum napja”. A túskei tavak fás és lágyszárú növényeinek terepi bemutatása volt a cél és feladat. Ezt követte a csoportok gyűjtése, majd abból mini kiállítás elkészítése 40 fajtól. Délután szakvezetéssel a helyi múzeum anyagával ismerkedtek kis csoportokban, kiemelten a fokozottan védettekkel.

Az ötödik nap „Helyi értékek és bioenergia napja”, délelőtt az Agrár-Béta Kft kaposzkecsői telephelyét működő modern objektum biogáz-üzemének, bioetanol-gyárának, hőközpontjának és az azokat kiszolgáló komplex rendszernek a bemutatása volt. Bioenergia, biogáz, energiafüzek hasznosítását kísérhettük végig részletes szakvezetéssel. Délelőtt még két helyi értéket tekintettünk meg: a Szőlőhegyi-parkerdőt és a Kaposfolyó árteréből kiemelkedő homokpadon lévő maradványerdőt – a Szigeterdőt. Délután a Közép-Mecsekbe és Melegmányi-völgybe kirándultunk. Este a családoknál és kertés házakban keletkező szerves és szervesetlen „hulladék” kezelésével foglalkoztunk. Mit, hogyan komposztálhatunk és mit nem? Megismerkedtek a komposztálás folyamatával. A tanulók bevonásával végeztünk gyűjtést, szelektív válogatást, majd a komposztálást.

Végül a **hatodik nap „Ex lege védettség és natura védettség”** napja volt.

Hazánk összes barlangja és denevérfaja védett. Abaliget kiváló és egyetlen hely az országban, ahol a geológiai és zoológia ex lege védettséget egy helyen tudjuk bemutatni. A helyi barlang megtekintése (ex lege) után, a denevérek életközösségekben betöltött ökológiai szerepét a 2020-ban megújított Denevérmúzeumban láthattuk. Ezt követően a barlang feletti „Denevér tanösvényen” végig sétálva a karsztjelenségeket is megnézhattuk, de megfigyelhették a naturás kis légykapó élőhelyét is (bükös). A hat napos program keretében elsősorban a város természeti értékeivel ismerkedhettek meg a táborozók (Szigeterdő, Konda-völgye, Szőlőhegy, túskei Horgásztavak), de voltunk a Béka-tavaknál, Orfűn, Abaligeten és a Mecsekben is.

Több mint 200 fő volt a hagyományőrző solymászbemutatón Dombóváron (2020)

2020 szeptember 25-én a közeli „madármegfigyelő világnap” programjaként vendégünk volt Kerek Zoltán solymász. A megjelentek rövid történeti visszatekintést kaptak a solymászat kezdetéről, a honfoglaló őseink sólyomtartásáról, a turulmadárról, a korabeli és mai solymászok öltözködéséről. Azt is megtudhattuk, hogy kik lehetnek tagjai a solymászok hazai szakosztályának, milyen fajokkal szabad solymászni, hogy honnan és hogyan szerezhetnek betanításra madarat a solymászok. Szó volt a hazai ragadozó madarokról, részletesen a sólyomfélékről, kiemelten a bemutatón szereplő és hazánkban újra költő vándorsólyomról és a ritka vendégként megfigyelhető eleonóra-sólyomról. Ezt követte a két sólyomféle bemutatása és röptetése. Élmény volt ilyen

közletről figyelni ember és madár - bizalmon alapuló - együttműködését és bemutatóját. A röptetés után közletről fotózták a megjelentek sólymokat és kérdéseket tehettek fel a sólymász Krekács Zoltánnak.

Az „alkalmazkodás mestereivel” ismerkedett négyszáz dombóvári iskolás (2020)

A gyermekek számára egyedi élményt nyújtó állatbemutató október 2-án városunk két intézményében szervezetük, délelőtt a Szent Orsolya Iskolaközpont, délután a Belvárosi Általános Iskola udvarán Tóth Gábor sólymász, zoológus tartott ismeretterjesztő bemutatót.

Az alkalmazkodás mesterei című élő állatos bemutatójával, a településekhez alkalmazkodó állatfajok képviselőit hozta egészen közel a gyermekekhez a szakember. Találkozhattunk Sufnival, az egérrel, Lufival, a patkánnyal, de láttunk a görényt Gumikát, nyestet, borzot, rókát és kutyát is. Az előadó remek humorával, szakértelmével, az állatokhoz való viszonyával pillanatok alatt elvarázsolta a gyerekeket és a felnőtteket. A bemutatón tájékozódhattunk Csikoska (borz) és társai sajátos testi és érzékszervi jellemzőiről, megismerkedhettünk a táplálékláncban betöltött szerepükről, a hazai állományukról, ill. azok korlátozhatóságáról. Az utolsó őszi napsugarakban fürdőzve egy teljes órában át nevehettünk, tanulhattunk és csodálkozhattunk, hogy milyen különleges a környezetünkben megtelepedő és ahhoz alkalmazkodó állatvilág.

„Látványtól az aktív természetvédelemig” (2020)

A szervező „Tolna megye természeti értékeiért” Alapítványnak pályázatot záró programja volt a fotókiállítás, melynek az időpontját és a helyszínét is módosítani kellett a világjárvány miatt (COVI-19). Így a korábbi áprilisi időpont helyett szeptember, a Tinódi Ház helyett a Belvárosi Általános Iskola lett a kiállításnak helyszíne.

A kiállítás címe: „Madarak földön, égen”

A fotókiállítás anyaga: 50 természetfotó a Bird Photography fotósainak alkotásaiból és a pályázati támogatásból elkészült tájékoztató tablók. Az egy hétig tartó kiállítást közel 500 fő látta.

Az oktatási intézményekben előírt járványügyi korlátozások miatt az osztályok vezetéssel tekintették meg a kiállítási anyagot. Szülők sajnos nem jöhettek be az épületbe. A kiállítás anyaga elsősorban esztétikai élményt nyújtott, felkeltve az érdeklődést olyan területek és élőhelyek látogatására, ahol ezek a fajok megfigyelhetők és fotózhatók. A szakvezetés lehetőséget adott arra, hogy az egyes fajokról és élőhelyük védelméről is tájékoztatást kapjanak a csoportok, ill. a terepi megfigyelés, a terepen való mozgás és fotózás etikai elvárásait is megismerték. Külön kiemelte a szakvezető a Natura 2000-es és a fokozottan védett fajok védelmét.

A tíz tájékoztató tabló sokszínű információt és gazdag képanyagot adott egy-egy állatcsoport európai, hazai állományáról, védelméről és szűkebb pátriánk (Dombóvár) védett értékeiről.

A kiállításnak és az öt előadásnak célja és feladata volt, az érdeklődés felkeltése, a felelős gondolkodás, az esztétikai élmény megláttatása, keresése. Továbbá az eddig elvégzett védelmi munkák hatékonyságának és eredményeinek bemutatása, továbbá a természetvédelmi munkában való aktív részvételre ösztönzés (odútelepítés). Az öt ismeretterjesztő és szemléletformáló előadásnak 255 hallgatója volt. Három helyszínen voltak az előadások: Szent Orsolya Iskolaközpont, Illyés Gyula Gimnázium és a Belvárosi Általános Iskola.

Az öt előadás címe és tartalma:

1. A Kapos-Hegyháti Natúrpark természeti értékei (49 fő)
2. A fehér gólya jelene és jövője (44 fő)
3. Természetkímélő gazdálkodással a tűzok megmentéséért (48 fő)
4. Igazi sikertörténet a kék véresék és a szalakóták odútelepítési programja (51 fő)
5. Hogyan lett a hazai rétisas és parlagi sas állományából a kontinens legerősebb sas populációja? (59 fő)

Az előadásokon 35-40 diakkal mutattuk be a területek védett fajait, ill. a hat kiemelt madárfaj állományváltozását az elmúlt 50-80 évben. Megnevezve azokat az okokat, melyek az egyes fajok hazai állományának az összeomlásához vagy drasztikus csökkenéséhez vezetett. Részletesen – képekkel megerősítve – szóltunk a Natura 2000-es törvényi változásokról, az alkalmazott fajvédelmi programokról és az említett fajok esetében elért egyszerű eredményekről.

A projekt célja volt Dombóvár lakosságának, kiemelten az általános iskolás korosztálynak a természetvédelemmel való megismertetésén keresztül a közösségépítés, annak tudatosítása, hogy felelősek vagyunk környezetünkért. A figyelem felhívása arra, hogy egy település életében mekkora ereje van annak, ha a természeti környezetünket együttes erővel, összefogással óvjuk meg. A helyi kvalifikált, évtizedes szakmai tapasztalattal rendelkező szakemberek közreműködésével, ifjúságnevelő, szemléletformáló, a meglévő természeti értékeinket bemutató programok szervezése a természetvédelem és a fenntarthatóság jegyében. Célunk volt, hogy a gyakorlati és elméleti programokkal a résztvevők élményhelyzetbe kerüljenek, lássák, milyen sok területen kapcsolódhatnak be – gyermekek, felnőttek egyaránt - a helyi természetvédelmi munkába, mindenki saját érdeklődési területének megfelelően.